

Vári Éva és Labancz Borbála a Kaviár és lencse pécsi előadásában

sokat alkalmazó díszlet sem volna baj, ha élne, ha a játékot segítené. Így például életszerűen hat ugyan, hogy a csapból valóban folyik víz, lehet inni, mosdani, ám ezt a hatást máris semmissé teszi, hogy a családfő reggeli terítékében kávécsésze, bár iszik belőle, láthatóan üres. Mivel a rendezésnek nem sikerült kialakítania a mozgások gördülékény koreográfiáját, a díszlet csak az előadás tere s nem a történet közege, színhelye. Azt már csak zárójelben jegyzem meg, hogy még a művelődési ház színpadának kétségtelen mostoha körülményei között is gondot kellene fordítani a kel-lékek, a díszlet rendeltetészerű működésére. Biztosítani, hogy az ajtó, az ablak a kellő időben, a kellő energiával legyen nyitható, csukható, s hogy magát a játéktól függetlenül szükségtelenül ne engedjen bepillantást a díszletek mögötti szürke vászonfalakra.

E könnyű bohózat központi figurája Leonida Papagatto, akinek családja „megélhetéséről gondoskodni” a feladata. Az őt alakító Lukács József pedig húzni, vinni, előrelendíteni az előadást. Ez annál is inkább az ő feladata, mert a többi szerep az övének jóval halványabban megrajzolt. De hogy e főszerep komolyabb játéklehetősége meg is valósuljon, ahhoz a rendezésnek egy tömörebb, egységesebb együttes játékot kellett volna létrehoznia. Így nem csoda, hogy Lukács játéka, jó részletmegoldásai mellett is, egyenetlen. Hol harsány, azért is, hogy lankadó érdeklődésünket visszaszerezze, hol pedig meg-megújuló lendülettel igyekszik partnerei kisebb és rosszul is kihasznált szereplehetőségeit felszínre segíteni. Az ő lendületét s néha szerepéből is következő harsányságát csak a szomszédot alakító Mester István veszi

át, bár nála ez sajnos már szinte kizárólag az elkalandozott figyelmű nézőnek szól.

Nem ártott volna a biztos sikerre, nevetésre számot tartó dialógusok, dialógusrészletek között néhány leleményes ötlettel kitölteni. Az éppen szöveg nélkül színen levőknek is feladatot adni, mert ebből is következik, hogy Vári Éva a felesé, Raszter Ildikó a lány szerepében már inkább „visszafogott”, mintha nem is ebben a bohózatban, de egy másik és alakításuk eszközei szerint mélyebb tartalmú vígjátékban játszanának. Szólni kell még egy szereposztási tévedésről is: Tomanek Gábor annál férfiasabb jelenés, hogysem könnyen hihető legyen e vígjáték alig kidolgozott ideggyenge gróffisarj-szerepében.

A nem egységes stílusra példa lehet még a harmadik felvonás is. Meglehetősen váratlanul, túlzottan érzelmesre sikerült. Egy csapásra eltűnnek a nevetető helyzetek, s nem marad más hátra, mint örülnünk, hogy az igazság győzedelmeskedik, a jó elnyeri jutalmát, a rossz büntetését. Az előadás végi taps nem tudni, minek szól; a sovány társadalmi szatírának, hogy igazságérzetünk megnyugodhat, vagy annak a néhány percnak, mikor neveltünk, honorálva a színészek fáradozásait s a magunk türelmét.

Scarnicci -Tarabusi : Kaviár és lencse (pécsi Nemzeti Színház)

Fordította : Mészöly Dezső. Rendező: Konter László. Díszlettervező: Csányi Árpád m. V. Jelmeztervező: Hurok Annamária. Maszk: Léka László.

Szereplők: Lukács József, Vári Éva, Labancz Borbála, Raszter Ildikó, Zágonyi Zsolt, Szivler József, Fekete András, Mester István, Péter Gizi, Tomanek Gábor, Galambos György, Takács Margit, Szalma La-jos, Pintér Gvula.

FORRAY KATALIN

Mégis, kinek a Jutalomjátéka?

Slade darabja a Madách Színházban

Eddig úgy gondoltam, a művészek életének várva várt lehetősége és megérdemelt elismerése lehet egy jutalomjáték. Arra is emlékeztem, hogy többnyire választott szerepeket játszanak el az arra érdemesek, sőt olvasmányélményeimben szinte csupa siker tapad az ilyen fellépésekhez. Ma viszont úgy látom, hiába terjedt el a színházlátogatók körében már a bemutató előtt, hogy „Haumann Péter jutalomjátékát” láthatják a Madách Színházban (az Egyetemi Színpadon) a kitűnő művész érdekében is jobb tudatosítani: ez nem Haumann Péter, hanem Bernard Slade *Jutalomjátéka*.

Scottie Templeton ötvenedik születésnapja alkalmából barátai meglepik egy jutalomjátékkal, melyen felelevenítik életének jelentős eseményeit, megjelennek barátai, elvált felesége, ritkán látott fia, hogy elmeséljék: az apróbb döccenőktől eltekintve színpompás, gondtalan életet élő Scottie szeretni való figura; élete a társaság, mindene a barátság. Lé-hasága természetéből fakad, de ha valaki mélyen kutat személyiségében, az az önzetlen szeretetet is fellelheti. Erre alkalmat, sajnálatos módon, a hirtelen reá törő súlyos betegség szolgáltat. Az élettel leszámolni kívánó férfi kétségbeesett kísérlete eddig elhanyagolt fia szeretetének megszerzésére -- ez a születésnapjában részletesen előadott sztori váza. Apa és a rá egyáltalán nem hasonlító fia végül természetesen egymásra talál, és sikerrel jár a kórházi kezelés is.

Színház a színházban, élet és halál, szülő és gyermek konfliktusa - mind-megannyi lehetőség egy izgalmas dráma születéséhez. Ehelyett azonban csupa elvetélt ötlet, kidolgozatlan jellem és szituáció fásasztja a szórakozni vágyót. Sokszor bebizonyosodott már, hogy a közönség igényli a bulvárdarabokat, tehát szükség van rájuk. De egy színház népnevelői, közművelődési feladatáról, ízlés- és tudatformáló munkájáról igen szegényes lehet csak a bizonyítvány, ha már a darabválasztás megreked egy olyan alacsony (irodalminak végképp nem mondható) szinten, mint amelyet a *Jutalomjáték* képvisel. Az elszigetelten, burok-

Sunyovszky Szilvia (Hilary) és Haumann Péter (Templeton) Slade Jutalomjáték című darabjában (Madách Színház) (Iklády László felvétele)

ban vagy steril környezetben élő ember drámája, amint álproblémákká degradálja azt, ami a felszínen vagy a mélyben bennünk munkál - sajnos már visszaköszön a színpadokról. (És bár a Madách Színházat egy ideig nem kell féltetni kialakult törzsközönségének elvesztésétől, a színház maga választotta „biztonsági” műsorpolitikája idővel gátat fog szabni az esetleges újító törekvéseknek, amiknek végül is egy fiatal nézőgeneráció megnyerése is a célja lehet.)

Viccek laza láncolata, lírai és komikus helyzetek váltakozása a darab, az általános érvényű emberi gondok margóra szorításával. De a drámai szerkezet gyöngeségénél sokkal súlyosabbak azok az etikai, ideológiai problémák, melyeket az írott szöveg és az előadás egyaránt felvet. A színházba járó állásfoglalást vár, valami többletet olvasmányélményéhez képest, és szívesebben veszi még az övétől ellentétes véleményeket is a művészi, értelmezési tisztázatlanságoknál. Arra a már szinte pirulás nélkül fel sem tehető sztereotip kérdésre, hogy „Miről szól a darab?” - olyan válaszok adhatók, amelyek magukban kell hordják a válaszoló ellenérzését is. Mert remélhetően arról mégsem akar meggyőzni sem író, sem rendező, hogy az ilyesfajta jópofa bohém, mint Scottie Templeton jutalomként kapja eddigi magaviseletéért a sikeres befejezést. Scottie Templetonnak nincsenek normális és bármilyen társadalmi rendszere jellemző társas kapcsolatai. Nem sokkal jobb, ha csak úgy fogjuk fel: mindenki úgy él jól, ahogy akar; ez egy példa rá. Mert nem túl etikus példaként állítani az érzelmi szegénységet. Véget nem érően lehetne sorolni azokat az ellenérzéseket, amelyeket a *Jutalomjáték* kelthet a nézőkben. Csak abban bízhatunk, a közönség inkább ismerkedni akar

csak egy jópofa figurával, mintsem hinni az általa képviselt ideákban.

Szirtes Tamás szinte érthetetlen tisztelettel kezelte Bernard Slade darabját. A *Jövőre, veled, ugyanitt ...* sikerét a *Jutalomjáték*, a nézők körében sem fogja elérni. Csak sajnálni lehet, hogy a rendező és a színészek ennyi energiát áldoztak a darab pesti bemutatására.

A színészekről a legjobb szándék mellett is csak azt mondhatjuk: jobb sorsra érdemesek a *Jutalomjáték*nál. A főszerepet alakító Haumann Péter számára valóban parádés szereplehetőség Scottie Templeton megformálása. De alakítása külsődleges, megfelelően az elnagyolt, zavaros rendezői koncepciónak. Ez persze Haumann mesterségbeli tudása miatt meglehetősen szórakoztató, de nem pótolhatja a szerep hiányosságait. Legnagyobb érdeme, hogy rokonszenves egyéniségével élővé tette a figurát. Alakítása ott volt meggyőző és igazán kitűnő, ahol kinevette szerepbéli önmagát, megmutatva ezzel, hogy a főszereplő nem szánnivaló, hanem nevetséges. Pontosabban: szánandó, de csak mert környezetén kívül önmagát is becsapta egy életen át.

Nem tudni, mi indította Ungvari Tamást a darab lefordítására, de véleményem szerint a magyar közönség megérdemelne már - ha a színházak mindenképpen ehhez ragaszkodnak - egy jó, igényes bulvárdarabot. Ez pedig a fordító felelőssége is.

Bernard Slade: Jutalomjáték (a Madách Színház vendégjátéka az Egyetemi Színpadon)

Fordította: Ungvári Tamás. Rendező: Szirtes Tamás. Díszlet: Csányi Árpád. Jelmez: Vágó Nelly. Zeneszerző: Victor Máté. Fotó: Keleti Éva. Grafika: Kaján Tibor.

Szereplők: Haumann Péter, Cseke Péter, Zenthe Ferenc, Gombos Katalin, Káldi Nóra, Tóth Enikő, Sunyovszky Szilvia.

KATONA ZSUZSANNA

Aki semmit sem vár, nem fog csalódní

A Népszínház két előadásáról

A Népszínház úgynevezett tájolóelőadásainál már megszoktuk, hogy a kiválasztott darabok műfaji skálája szűk spektrumot mutat (ami önmagában még nem lenne baj): bohózat, vígjáték, zenés bohóság, vígoperett, jobb esetben tragikomédia. Ezúttal sem ér bennünket meglepetés: mindkét új produkció - Tersánszky Józsi Jenő: *Kakuk Marci szerencséje* és Somersét Maugham: *Imádok férjhez menni* - jelölhető az előbbi kategóriák egyikével.

Közös bennük, hogy népszerű és irodalmilag rangos szerzők darabjaira építenek (Tersánszky Örkény István igazította színpadra), zenét, mozgáskoreográfiát is alkalmaznak - s hogy érthetetlenül hosszúra nyúlunk.

Kakuk Marci kalandjai, a kültelki vagánypoéta viselt dolgai regényből, számos tévé- és filmadaptációból ismerősek a néző számára. A városi „népmese” egy szabad, természetes életmódot idealizál, olyan világot, ahol a természet adta fortélyos ügyesség az életben maradás-hoz elengedhetetlen, s ahol igazabb erkölcsöt képvisel a lusta, éhenkórász és szegény csavargó, mint gazdag, de szánnivalóan bugyuta úriember/úriasszony kortársai. Az élet perifériájára szorultak egyszerű és tiszta lelkiismeretű hétköz-napi józansága győzedelmeskedik Kakuk Marci által ezekben a történetekben, s ezt a hőst, sajtáságos társadalmon kívüliségében, mely nyilvánvaló lázadás a ha-zug erkölcsök és a szerepjátszó világ ellen, méltán szerethetjük is.

A rendező - Petrik József - azonban nem szán ily mondandót hőseinek. Ellenben eljátszat velük egy történetet, mely helyzet- és jellemkomikumai révén nevetést fakaszt, sőt - az író, valamint Örkény István jóvoltából - még fordulatossá cselekményével le is köti a néző figyelmét, de nem él a művészet mögöttes jelentésrétegeivel. Pusztán nevetőizmunkra, erotikus érzékenységünkre apellál, de ezt a célját sem váltja valóra tökéletesen. A figurák értelmezésénél nem lép túl a szöveg konkrét, direkt jelentéseire.

A cselekményt a következőképpen